

Eduardo Galeano

Aşkın ve Savaşın Gündüz ve Geceleri

Türkçesi: Süleyman Doğru

Deneme

Çürüme, doğada olduğu gibi tarihte de yaşamın laboratuvarıdır.

Karl Marx

Gezginin suratındaki rüzgâr

Edda Armas, Caracas'ta bana dedesinin babasından bahsetti. Onun hakkında çok az şey biliyordu, çünkü hikâyenin başlangıcında adam yaklaşık yetmiş yaşındaymış ve Clarines bölgesinin oldukça iç kesimlerindeki küçük bir köyde yaşıyormuş. Yaşlı, yoksul ve güçsüz olmasının yanı sıra körmüş. Artık nasıl olduysa, on yedi yaşındaki bir kızla evlenmiş.

İkide bir evden kaçıyormuş. Kız değil, adam. Kaçıp yola kadar gidiyor ve ağaçların arasına saklanıp bir toynak ya da tekerlek sesi bekliyormuş. Duyar duymaz da yola fırlıyor ve kendisini herhangi bir yere götürmelerini istiyormuş.

Torununun oğlu şimdi onu şöyle hayal ediyordu: Bir katırın sırtında, gülmekten kırıla kırıla yollarda ya da bir arabanın arkasına oturmuş, toz bulutları içinde, incecik bacaklarını neşeli bir biçimde sallıyor.

Gözlerimi kapıyorum ve denizin ortasındayım

Buenos Aires'te birçok şey kaybettim. Aceleden ya da şanssızlıktan ötürü kaybolan bu şeylerin nerede olduğunu kimse bilmiyor. Oradan birkaç parça kıyafet ve bir tomar kâğıtla ayrıldım.

Sızlandığım falan yok. Onca insanın kayborduğu yerde, kaybedilen şeyler için ağlamak acıya saygısızlık etmek olurdu.

Tam bir Çingene hayatı. Nesnelere bana bir süre eşlik ettikten sonra çekip gidiyorlar. Gece sahip olduğum şeyleri gündüz kaybediyorum. Ben nesnelere tutsağım değilim; onlar hiçbir şeye karar vermiyorlar.

Graciela'dan ayrılırken Montevideo'daki evi olduğu gibi bıraktım. Küba deniz kabukları, Çin kılıçları, Guatemala duvar halıları, plaklar, kitaplar ve diğer her şey orada kaldı. Yanımda bir şey götürmek sahtekârlık olurdu. Hepsi oraya ve paylaşılmış bir zamana aitti; benim minnet duyduğum bir zamana. Öylece yola koyuldum; temiz ve yüksüz.

Hafızam saklamaya değer gördüğünü muhafaza edecek. Hafızam benim hakkımda benden daha çok şey biliyor ve kurtarmaya değer bir şeyi asla ıskalamıyor.

İç dünyamdaki ateş: Hafızasını kaybetmiş şehirler ve insanlar üzerime doğru geliyor; doğduğum toprak, yaptığım çocuklar, ruhumu yücelten erkek ve kadınlar.

Buenos Aires, Mayıs 1975: Petrol hayati bir konu

1.

La Opinión'da çalışan bir gazeteci dün Ezeiza yakınlarında ölü bulundu. Adı Jorge Money'di. Parmakları yanmış, tırnakları sökülmüş bir haldeydi.

Derginin redaksiyon bölümünde, Villar Araujo piposunu çiğneyerek bana sordu:

“Acaba sıra bize ne zaman gelecek?”

Gülüştük.

Crisis'in sokakta yaptığımız baskısında, Villar'ın Arjantin petrolü hakkındaki raporunun son bölümünü yayınladık. Makale, ülkede geçerli olan petrol sözleşmelerinin sömürgeci statüsüne karşı çıkarken, aynı zamanda bu sektörün skandallar ve suçla özdeşleşmiş tarihini de anlatıyor.

Villar'a göre, petrolün olduğu yerde kazayla ölümler eksik olmaz. Tibor Berény, Ekim 1962'de, Bella Vista'daki bir dağ evinde değişik açılardan gelip vücudunun farklı yerlerine isabet eden üç kurşunun hedefi oldu. Resmi rapora göre bu bir intihardı. Berény elbette bir akrobat değil, Shell'in üst düzey bir

danışmanıydı. Görünüşe göre, Kuzey Amerikalı şirketlere ikili ya da üçlü ajan olarak da hizmet veriyordu. Daha yakın bir zamanda, bu yılın Şubat ayında, Adolfo Cavalli'nin cesedi bulundu. Petrol İşçileri Sendikası'nın yöneticiliğini yapmış olan Cavalli, daha sonra bu konumunu kaybetmişti ama gücünü kaybetmek kafasını toparlamasını sağlamıştı. Son zamanlarda petrolün tamamen milileştirilmesini savunuyordu. Özellikle askerler arasında önemli bir etkiye sahipti. Villa Soldati'de kurşun yağmuruna tutulduğunda elinde bir evrak çantası vardı. Çanta ortadan kayboldu. Gazeteler çantanın içinin parayla dolu olduğunu yazdı. Cinayet, sözde, para için işlenmişti.

Villar, Arjantin'de yaşanmış olan bu tür olaylarla, petrol kokan uluslararası başka cinayetler arasında bağlantı kuruyor ve makalesinde uyarıyor: "Ey okur, eğer bu satırları yazdıktan sonra, sokakta karşıdan karşıya geçerken bana bir otobüs çarparsa, şüpheli yaklaş ve gerçeği tahmin et."

2.

Yeni haberler. Villar büyük bir heyecan içinde beni yazı masamda bekliyor. Birisi onu telefonla aramış ve telaşlı bir ses tonuyla Cavalli'nin çantasında para değil, belgeler bulunduğunu söylemiş:

"Bunların ne tür belgeler olduğunu hiç kimse bilmiyor. Bunu sadece ben biliyorum. Çünkü belgeleri ona veren kişi benim. Korkuyorum. Bunu sizin de bilmenizi istiyorum, Villar. Çantanın içinde..."

Ve tam o sırada, klik, konuşma kesilmiş.

3.

Villar Araujo dün gece evine gelmedi.

4.

Ortalığı birbirine kattık. Gazeteciler greve gideceklerini ilan ettiler. Ulusal gazeteler bugün çıkmadı. Bakan olayla bizzat ilgilenme sözü verdi. Polis elinde hiçbir bilgi olmadığını söylüyor. Dergiye gelen kimliği belirsiz telefonlar çelişkili ifadeler içeriyor.